

PERIODIKU BANKAR

VËSHTRIM MBI SEKTORIN
FINANCIAR TË KOSOVËS

INDIKATORËT KRYESOR
TË EKONOMISË NË
VENDET E BALLKANIT
PERËNDIMOR

PERIODIKU BANKAR

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

 Banka Ekonomike

 BANKA PËR BIZNES
Mundësi për më shumë...

iŞBANK

 Prishtina

 ProCredit Bank

 **Raiffeisen
BANK**

 TEB
BNP PARIBAS JOINT VENTURE

PËRGATITUR NGA:

DR. SC. PETRIT BALIJA,
Kryeredaktor

KRESHNIK KOSUMI,
Redaktor

MIRANDA RUGOVAJ
Koordinatore

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS

DATA E PUBLIKIMIT,
25 maj 2015

**PERIODIKU BANKAR MBËSHTETET
NGA FONDI EVROPIAN PËR EVROPËN
JUGLINDORE**

EUROPEAN FUND FOR SOUTHEAST EUROPE

Gjetjet, interpretimet dhe përfundimet e shprehura në këtë publikim nuk pasqyrojnë domosdosmërisht pikëpamjet e Fondit Evropian për Evropën Juglindore (EFSE), partnerëve të tij, apo ofruesve të shërbimeve të EFSE-së.

**SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION**

Deklarimi i përgjegjësisë: Ky publikim është produkt i stafit të Shoqatës së Bankave të Kosovës. Gjetjet, interpretimet dhe përfundimet e shprehura në këtë publikim nuk pasqyrojnë domosdosmërisht pikëpamjet e sektorit bankar apo pikëpamjet e anëtarëve të Shoqatës së Bankave. Shoqata e Bankave të Kosovës përdorë burime të besueshme, por nuk garanton saktësinë e të dhënave të përfshira në këtë publikim.

INDIKATORËT KRYESOR TË EKONOMISË NË VENDET E BALLKANIT PERËNDIMOR

PËRMBAJTJA

PJESA I

Bruto Prodhimi Vendor **1-2**

Inflacioni, papunësia dhe të bërit biznes **3-5**

Normat e interesit të industrisë bankare **5-8**

PJESA II

Lajme nga industria bankare **11-13**

BRUTO PRODHIMI VENDOR

Bruto prodhimi vendor është një tregues ekonomik i cili e paraqet vlerën me çmimet e tregut të të gjitha të mirave materiale dhe shërbimeve të prodhuara brenda një vendi për një periudhë të caktuar kohore. Zakonisht kjo periudhë është vjetore. Bruto prodhimi vendor është ndër treguesit kryesor makroekonomik për të matur rritjen ekonomike.

Ajo mund të llogaritet në tri mënyra: llogaritja sipas prodhimit, sipas të ardhurave dhe sipas shpenzimeve të cilat japin të njëjtin rezultat. Llogaritja sipas prodhimit e cila është mënyra më e drejtpërdrejtë përfshinë vlerën e tregut të të gjitha mallrave dhe shërbimeve përfundimtare të llogaritura gjatë një viti.

BRUTO PRODHIMI VENDOR							BPV (US\$)
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Shqipëria	12,881,353,508	12,044,208,086	11,926,957,255	12,890,866,743	12,344,529,628	12,923,240,278	
Bosnia dhe Hercegovina	18,711,890,354	17,264,893,103	16,847,493,059	18,318,439,121	16,906,005,781	17,851,326,454	
Kroacia	70,461,454,280	62,636,688,809	59,643,818,182	62,241,414,803	56,479,515,972	57,868,674,298	
Kosova	5,687,488,209	5,653,860,934	5,830,320,265	6,692,502,502	6,499,938,584	7,071,959,241	
Maqedonia	9,834,034,351	9,313,573,965	9,338,674,078	10,395,222,334	9,576,482,628	10,195,404,131	
Mali i Zi	4,538,345,345	4,158,135,026	4,114,881,347	4,501,753,898	4,045,813,953	4,416,083,090	
Serbia	49,259,526,053	42,616,653,300	39,368,633,038	46,462,547,041	40,791,444,603	45,519,650,911	

Tab. 1 | Burimi: Banka Botërore – GDP

Siç shihet në tabelën 1, Kosova ka vlerën më të ulët pas Malit të Zi mbi bruto prodhimin e brendshëm dhe bën pjesë në grupin e shteteve me të ardhura mesatare të vogla. Ajo çka është e rëndësishme të vlerësohet është se Kosova në të gjitha vitet krahasuese ka shënuar rritje të vazhdueshme në gjithsej vlerën e bruto prodhimit.

Kroacia si anëtare e re e Bashkimit Evropian ka vlerën më të lartë të bruto prodhimit, përderisa Serbia renditet në vendin e dytë në kuadër të vendeve të ballkanit perëndimor.

RRITJA VJETORE E BRUTO PRODHIMIT VENDOR						
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Shqipëria	7.54%	3.35%	3.71%	2.55%	1.62%	1.42%
Bosnia dhe Hercegovina	5.42%	-2.91%	0.70%	0.96%	-1.21%	2.48%
Kroacia	2.05%	-7.38%	-1.70%	-0.28%	-2.19%	-0.94%
Kosova	3.60%	3.30%	4.40%	2.80%	3.40%	3.00%
Maqedonia	4.95%	-0.92%	2.90%	2.80%	-0.40%	3.10%
Mali i Zi	6.92%	-5.66%	2.46%	3.23%	-2.55%	3.34%
Serbia	5.37%	-3.12%	0.58%	1.40%	-1.02%	2.60%

Tab. 2 | Burimi: Banka Botërore – GDP Growth

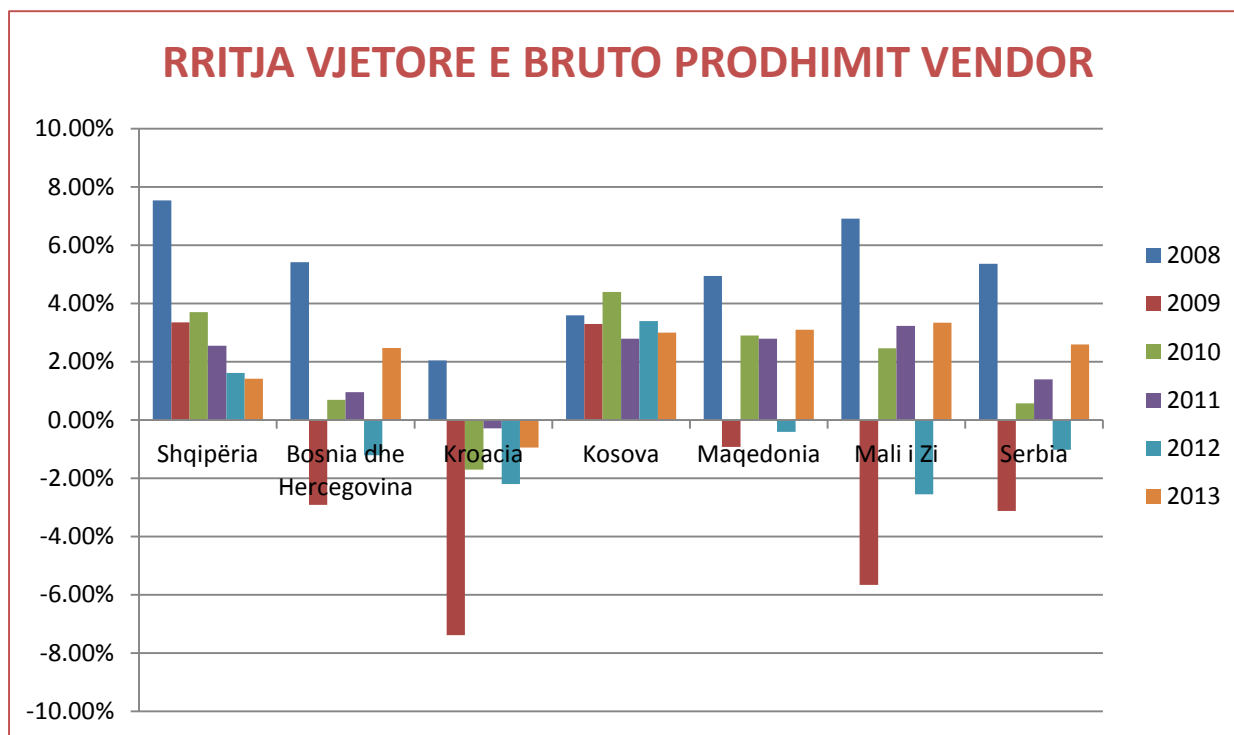

Fig. 1 | Burimi: Banka Botërore – GDP Growth

Në vitet e marra për bazë krahasimi nga figura 1 dhe tabela 2 shihet se vetëm Shqipëria dhe Kosova kanë shënuar rritje të vazhdueshme pozitive të bruto prodhimit vendor, përderisa vendet e tjera në vite të caktuara kanë shënuar vlera negative. Edhe pse Kroacia është shteti me bruto prodhimin më të madh në ballkanin perëndimor, ajo në pesë vitet e fundit ka shënuar vlera negative të saj.

BRUTO PRODHIMI VENDOR PËR KOKË BANORI						BPV (US\$)
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Shqipëria	4,370.54	4,114.13	4,094.36	4,437.81	4,256.02	4,460.34
Bosnia dhe Hercegovina	4,846.13	4,480.38	4,380.60	4,771.27	4,409.59	4,661.76
Kroacia	15,889.35	14,142.15	13,500.85	14,540.27	13,234.62	13,597.92
Kosova	3,254.86	3,209.73	3,283.43	3,736.83	3,596.88	3,877.17
Maqedonia	4,685.62	4,433.86	4,442.30	4,940.95	4,548.16	4,838.46
Mali i Zi	7,335.90	6,713.08	6,636.07	7,253.36	6,514.15	7,106.86
Serbia	6,701.77	5,821.31	5,399.30	6,422.71	5,666.20	6,353.83

Tab. 3 | Burimi: Banka Botërore – GDP per capita

Kosova edhe në bazë të mesatares për kokë banori ka vlerën më të vogël të bruto prodhimit vendor, megjithëse jo shumë larg nga Shqipëria, Bosnia dhe Hercegovina apo edhe Maqedonia. Në këtë krahasim, Kroacia është e para, përderisa Mali i Zi renditet i dyti në rajon me mesataren më të lartë për kokë banori, pas saj renditen Serbia, Maqedonia e kështu me rradhë.

INFLACIONI, PAPUNËSIA DHE TË BËRIT BIZNES

Inflacioni paraqet rritjen e sasisë së ofertës së parasë në qarkullim në një ekonomi të caktuar brenda një periudhe të caktuar kohore. Një nga efektet që mund të shoqërohet me inflacionin është edhe rritja e çmimeve të të mirave materiale dhe shërbimeve. Me pak fjale kjo nënkupton zhvlerësimin i mjeteve kur me një sasi të caktuar të të hollave blihen më pak prodhime apo shërbime se sa përpara zhvlerësimit. Fenomeni i kundërt i saj është deflacioni.

Për shkak të efekteve ekonomike gjithnjë e më të mëdha globale si dhe për shkak se Kosova nuk ka njësi monetare të saj përmes secilës do të mund të zbatonte politikat e saj monetare, Kosova nuk mund të bëj edhe aq shumë në uljen apo rritjen e këtij inflacioni, meqenëse paraja zyrtare e saj është euro dhe pak a shumë diktohen trendet e njëjta nga evropa me ndryshime të vogla.

INFLACIONI SIPAS ÇMIMEVE TË KONSUMIT							
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Shqipëria	3.36%	2.28%	3.55%	3.45%	2.03%	1.94%	1.63%
Bosnia dhe Hercegovina	7.42%	-0.39%	2.19%	3.68%	2.05%	-0.09%	-0.93%
Kroacia	6.09%	2.40%	1.04%	2.25%	3.42%	2.21%	-0.21%
Kosova	9.35%	-2.41%	3.48%	7.34%	2.48%	1.76%	0.43%
Maqedonia	8.33%	-0.74%	1.51%	3.90%	3.32%	2.78%	-0.28%
Mali i Zi	8.76%	3.47%	0.65%	3.45%	4.15%	2.21%	-0.71%
Serbia	12.41%	8.12%	6.14%	11.14%	7.33%	7.69%	2.08%

Tab. 4 | Burimi: Banka Botërore – Inflation, consumer prices

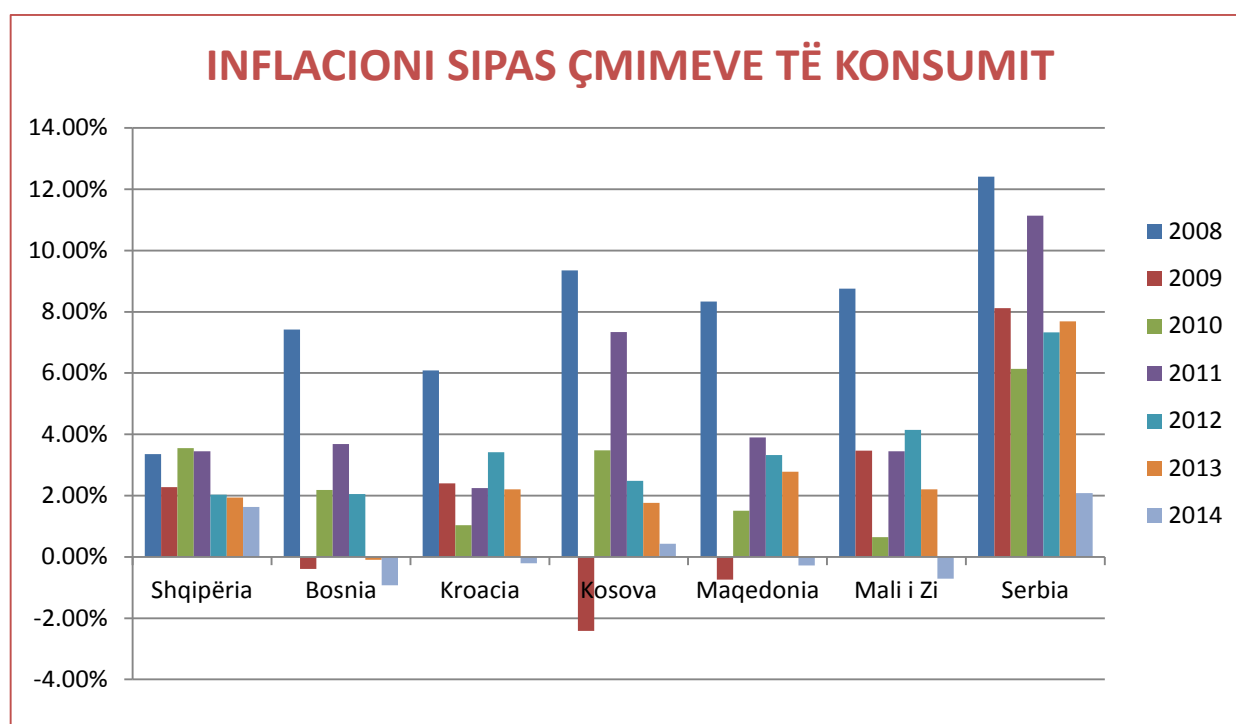

Fig. 2 | Burimi: Banka Botërore – Inflation, consumer prices

Në tabelën 4 dhe figurën 2 mund të shohim se në vendet e ballkanit perëndimor trendet e normës së inflacionit kanë qenë afërsisht të njëjta me disa ndryshime të vogla varësisht prej shtetit. Në këtë krahasim mund të shohim se Serbia ka pas lëvizje më të mëdha të normës së inflacionit gjatë viteve të kaluara. Kosova në vitet krahasuese, normën më të lartë e ka pas në vitin 2008, përderisa në tri vitet e fundit kjo gjë është stabilizuar.

Në përgjithësi për shkak të efektit global nga ekonomitë më të mëdha në Evropë dhe botë, mund të shohim se shtetet e ballkanit perëndimor janë të ndikuara nga këto trende, sidomos viti 2008 në kohën e krizës ekonomike globale.

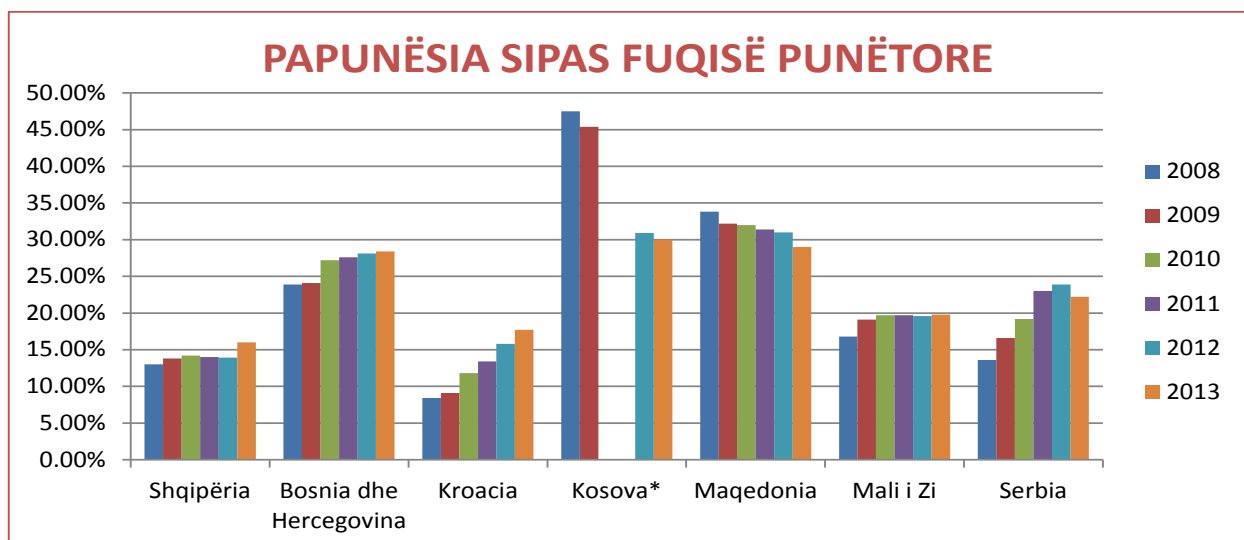
Papunësia paraqet një nga problemet makroekonomike në një vend. Pasojat nga numri i madh i papunësisë mund të jenë si rënia e bruto prodhimit të brendshëm, rënia e të ardhurave në familje, apo përkeqësimi i varfërisë. Papunësia paraqet numrin e popullsisë në moshë pune ndërmjet 16 - 65 vjeç, duke zbritur nga ky numër ata që nuk janë aktiv dhe që nuk konsiderohen si forcë pune, përderisa llogaritet diferenca ndërmjet atyre që konsiderohen si forcë pune në kuadër të kësaj moshe në raport me numrin e të papunëve.

PAPUNËSIA SIPAS FUQISË PUNËTORE

Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Shqipëria	13.0%	13.8%	14.2%	14.0%	13.9%	16.0%
Bosnia dhe Hercegovina	23.9%	24.1%	27.2%	27.6%	28.1%	28.4%
Kroacia	8.4%	9.1%	11.8%	13.4%	15.8%	17.7%
Kosova*	47.5%	45.4%			30.9%	30.0%
Maqedonia	33.8%	32.2%	32.0%	31.4%	31.0%	29.0%
Mali i Zi	16.8%	19.1%	19.7%	19.7%	19.6%	19.8%
Serbia	13.6%	16.6%	19.2%	23.0%	23.9%	22.2%

*Të dhënat për Kosovën janë marrë nga Agjencia e Statistikave të Kosovës

Tab. 5 | Burimi: Banka Botërore – Unemployment (% of total labor force)

*Të dhënat për Kosovën janë marrë nga Agjencia e Statistikave të Kosovës

Fig. 3 | Burimi: Banka Botërore – Unemployment (% of total labor force)

Nga të dhënat e paraqitura në tabelën 5 dhe figurën 3 mund të shohim se Kosova ka normën më të lartë të papunësisë e cila në fund të vitit 2013 shënon shkallën prej 30%. Në fund të vitit 2013 Shqipëria ka shënuar shkallën më të ulët të papunësisë në krahasim me të gjitha vendet e ballkanit perëndimor, pra më të ulët se sa Kroacia e cila ishte lidere në të dhënat e marra për bazë krahasimi deri më tani. E dyta për nga norma më e lartë e papunësisë renditet Maqedonia e cila nuk është larg Kosovës me 29%.

Një nga indikatorët i cili e vlerëson punën në ekonominë e një vendi është edhe raporti vjetor i cili publikohet nga Banka Botërore i cili analizon dhe bën matjen e shpenzimeve që ndërmarrjeve i shkaktohen nga zbatimi apo mos zbatimi i ligjeve dhe rregulloreve të atij vendi. Aktualisht banka botërore ka për bazë krahasimi 189 ekonomi të vendeve të ndryshme nëpër botë. Tabela në vijim tregon renditjen e vendeve të ballkanit perëndimor në këtë listë krahasuese me këto ekonomi.

RENDITJA E TË BËRIT BIZNES		
Shteti	2013	2014
Shqipëria	108	68
Bosnia dhe Hercegovina	104	107
Kroacia	67	65
Kosova	81	75
Maqedonia	31	30
Mali i Zi	42	36
Serbia	77	91

Tab. 6 | Burimi: Banka Botërore – Ease of doing business index

Në kuadër të kësaj liste krahasuese, Kosova në krahasim me vendet e ballkanit perëndimor renditet para Bosnjës dhe Hercegovinës dhe Serbisë, përderisa në këtë listë më së miri është e pozicionuar Maqedonia. Pas saj radhitet Mali i Zi, Kroacia dhe Shqipëria. Është e rëndësishme të theksohet se Kosova ka bërë përmirësime të ndjeshme në vitet e fundit përmes reformave që i ka ndjekur dhe nëse vazhdon ky trend, atëherë pritet që në një të ardhme të afërt Kosova të jetë e renditur edhe më mirë në raport me vendet e tjera.

NORMAT E INTERESIT TË INDUSTRIJË BANKARE

Një aspekt tjetër i rëndësishëm i cili merrret për bazë nga raporti i Bankës Botërore mbi të bërit biznes është edhe qasja në financa e ndërmarrjeve të atij vendi. Qasja në financa nuk nënkupton vetëm se sa është përqindja e normës së interesit të institucioneve financiare që e ofrojnë për të marrë hua, mirëpo nënkupton edhe se sa janë të gatshme ato biznese të plotësojnë kriteret e kërkuara për t'u kualifikuar për huadhënie.

Në këtë numër do të trajtohet norma efektive e interesit e cila poashtu paraqet një faktorë të rëndësishëm për të marrë ndërmarrjet kredi. Norma efektive tregon koston e asaj kredie deri në afatin e maturimit të saj, pra deri në kthimin e asaj kredie, duke përfshirë këtu normën nominale të interesit dhe të gjitha shpenzimet e tjera administrative. Poashtu do të trajtohet edhe norma efektive e interesit në depozita, e cila paraqet koston që institucioneve financiare i kushton mbajtja e atyre depozitave në llogaritë bankare.

Të dhënat e paraqitura në vijim mbi normat e interesit, janë të dhëna të marra nga banka botërore e cila i publikon në baza vjetore dhe këto të dhëna janë të shprehura në forma të ndryshme, varësisht se a posedon ai shtet përkatës valutë vendore apo euro. Megjithatë të dhënat e paraqitura janë indikatorë të mirë për të interpretuar dhe krahasuar Kosovën me vendet e tjera të ballkanit perëndimor.

NORMA E INTERESIT NË KREDI							
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Shqipëria	13.0%	12.7%	12.8%	12.4%	10.9%	9.8%	8.7%
Bosnia dhe Hercegovina	7.0%	7.9%	7.9%	7.4%	10.9%	9.8%	8.7%
Kroacia	10.1%	11.6%	10.4%	9.7%	9.5%	9.2%	
Kosova	13.8%	14.1%	14.3%	13.9%	12.9%	11.1%	9.2%
Maqedonia	9.7%	10.1%	9.5%	8.9%	8.5%	8.0%	7.5%
Mali i Zi	9.2%	9.4%	9.5%	9.7%	9.6%	9.4%	9.4%
Serbia	16.1%	11.8%	17.3%	17.2%	18.2%	17.1%	14.8%

Tab. 7 | Burimi: Banka Botërore – Lending interest rate

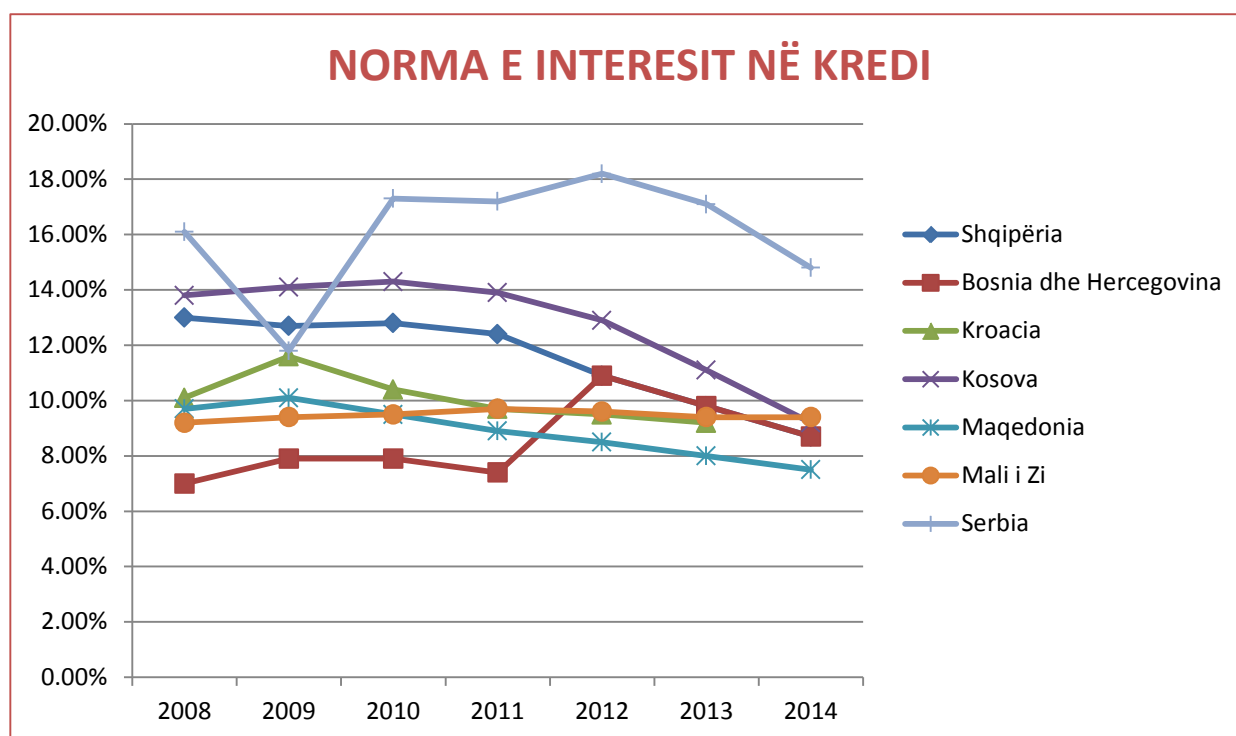

Fig. 4 | Burimi: Banka Botërore – Lending interest rate

Tabela 7 tregon se Kosova në krahasim me vendet e ballkanit perëndimor ka shënuar përmirësime të dukshme sa i përket mesatares së normës efektive të interesit në kredi, sidomos në vitin e fundit. Nëse vazhdohet ky trend i uljes së normës së interesit, atëherë shumë shpejt pritet të kemi norma ndër më të ultat në rajon. Në fund të vitit 2014, Kosova ka normë më të ulët të interesit se Serbia dhe Mali i Zi, përderisa ka normë më të lartë të krahasueshme me Shqipërinë dhe Bosnjën dhe Hercegovinën. Në këtë krahasim, Maqedonia ka normën më të ulët të interesit në kredi.

NORMA E INTERESIT NË DEPOZITA							
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Shqipëria	6.8%	6.8%	6.4%	5.9%	5.4%	4.2%	1.9%
Bosnia dhe Hercegovina	3.5%	3.6%	3.2%	2.8%	3.2%	3.0%	2.7%
Kroacia	2.8%	3.2%	1.8%	1.7%	1.9%	1.5%	
Kosova	4.4%	4.0%	3.4%	3.6%	3.7%	2.4%	1.1%
Maqedonia	5.9%	7.0%	7.1%	5.9%	5.1%	4.4%	3.7%
Mali i Zi	3.8%	3.8%	3.7%	3.1%	3.3%	2.9%	2.1%
Serbia	7.3%	5.1%	11.3%	9.8%	10.6%	7.9%	6.8%

Tab. 8 | Burimi: Banka Botërore – Deposit interest rate

Tabela 8 paraqet normën efektive të interesit në depozita, me ç’rast mund të shohim se Kosova në krahasim me vendet e ballkanit perëndimor ka normën më të ulët në depozita, përderisa pas saj rradhitet Shqipëria dhe Mali i Zi. Serbia ka normën më të lartë të saj me 6.8%, për faktin se ka edhe normat më të larta të interesit për kredi.

DIFERENCA NDËRMJET NORMËS SË INTERESIT NË KREDI DHE DEPOZITA							
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Shqipëria	6.2%	5.9%	6.4%	6.6%	5.5%	5.7%	6.7%
Bosnia dhe Hercegovina	3.5%	4.3%	4.7%	4.6%	3.7%	4.0%	4.0%
Kroacia	7.2%	8.4%	8.6%	8.0%	7.6%	7.7%	
Kosova	9.4%	10.1%	10.9%	10.2%	9.1%	8.7%	8.1%
Maqedonia	3.8%	3.0%	2.4%	3.0%	3.4%	3.6%	3.8%
Mali i Zi	5.4%	5.5%	5.8%	6.6%	6.3%	6.5%	7.3%
Serbia	8.8%	6.7%	6.0%	7.4%	7.6%	9.2%	8.0%

Tab. 9 | Burimi: Banka Botërore – Interest rate spread (lending rate minus deposit rate, %)

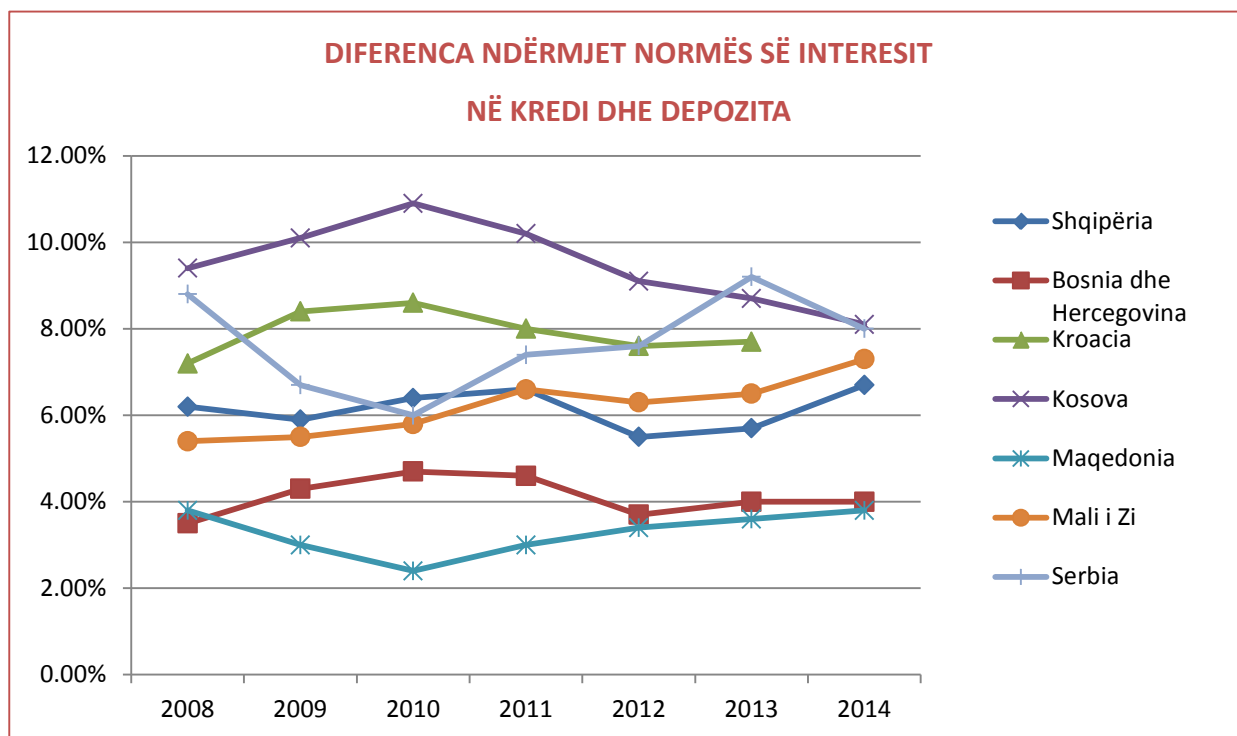

Fig. 5 | Burimi: Banka Botërore – Interest rate spread (lending rate minus deposit rate, %)

Tabela 9 dhe figura 5 tregojnë diferencën ndërmjet normës së interesit në kredi dhe depozita. Sic shihet edhe nga trendi i paraqitur, Kosova ka shënuar përmirësim të ndjeshëm sa i përket ofrimit të kushteve më të mira për qytetarët e saj, sidomos në vitin e fundit, duke qenë e krahasueshme me shumë prej vendeve të ballkanit perëndimor. Në këtë krahasim, Maqedonia vazhdon ta ketë diferencën më të vogël të shënuar ndërmjet dy normave të interesit.

Duke marrë parasysh ambientin e të bërit biznes në Kosovë sidomos tek çështja e zbatimit të kontratës dhe vështirësive me të cilat ballafaqohet industria bankare në vend, mund të vlerësojmë se në këtë mes industria bankare ka performuar mirë duke shënuar vlera pozitive të rritjes për të gjithë indikatorët e saj, duke ofruar kështu siguri të qëndrueshme dhe besim tek qytetarët e vendit, gjë që paraqet aspekt shumë të rëndësishëm për zhvillim më të qëndrueshëm për të ardhmën.

Tek procesi i lëshimit të kredisë është e rëndësishme që bankat të sigurojnë më të mirën e tyre se huadhënia e dhënë të kthehet në bazë të planit të përcaktuar në bashkëpunim me klientët, në mënyrë që të menaxhohet kujdesshëm edhe çështja e kredive jo-performuese. Tabela në vijim tregon përqindjen e kredive jo-performuese në rajon.

KREDITË JO-PERFORMUESE NË RAPORT ME GJITHSEJ KREDITË							
Shteti	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Shqipëria	6.6%	10.5%	14.0%	18.8%	22.5%	23.5%	
Bosnia dhe Hercegovina	3.1%	5.9%	11.4%	11.8%	13.5%	15.1%	15.5%
Kroacia	4.9%	7.7%	11.1%	12.3%	13.8%	15.4%	16.4%
Kosova	3.3%	4.3%	5.8%	5.7%	7.4%	8.5%	8.2%
Maqedonia	6.7%	8.9%	9.0%	9.5%	10.1%	10.9%	11.3%
Mali i Zi	7.2%	13.5%	21.0%	15.5%	17.6%	18.4%	17.2%
Serbia	11.3%	15.7%	16.9%	20.0%	18.6%	21.4%	23.0%

Tab. 10 | Burimi: Banka Botërore – Bank nonperforming loans to total gross loans

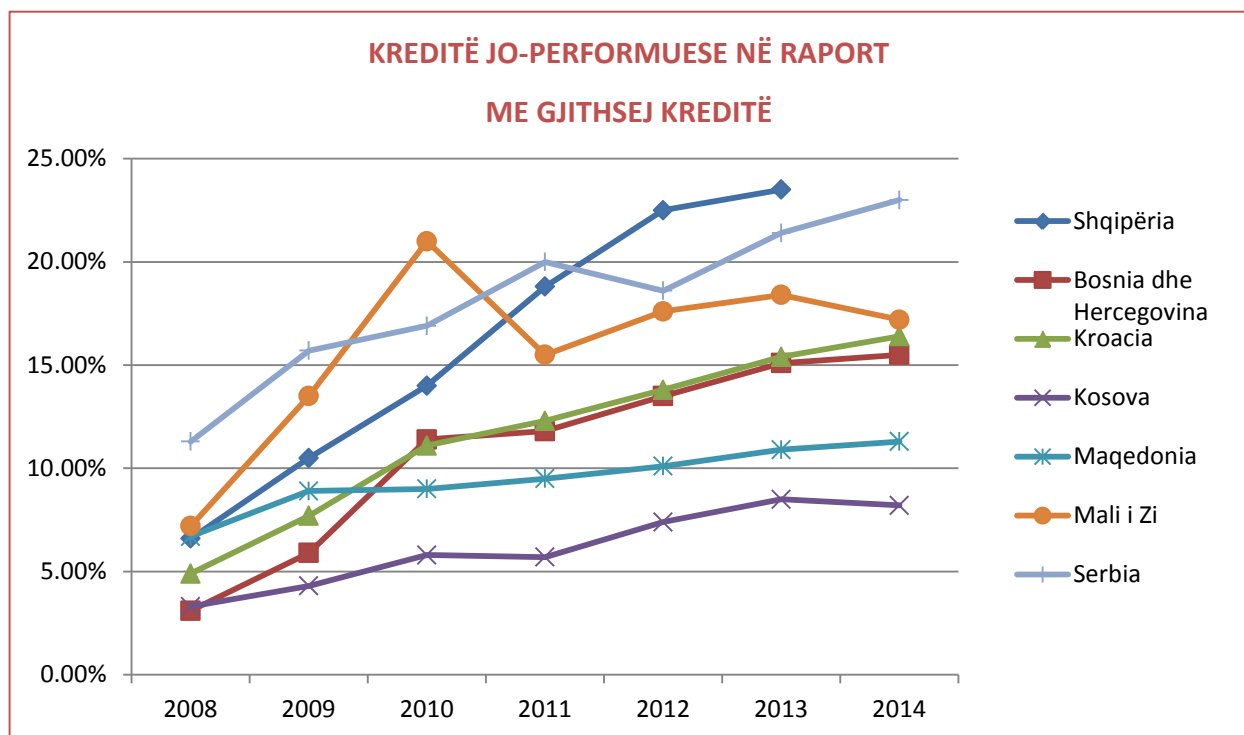

Fig. 6 | Burimi: Banka Botërore – Bank nonperforming loans to total gross loans

Në tabelën 10 dhe figurën 6 mund të shohim se Kosova ka normën më të ulët të kredive jo-performuese në raport me vendet e ballkanit perëndimor. Pas saj është Maqedonia, Bosnja dhe kështu me rradhë, përderisa nga të dhënat e fundit të vitit 2013, shifrat e vendosin Shqipërinë me normën më të lartë në rajon sa i përket kredive jo-performuese.

Kjo tregon se në Kosovë industria bankare ka qene më konzervative dhe shumë më e kujdesshme gjatë procesit të lëshimit të kredive, duke i dhënë kështu rëndësi primare kualitetit të portfolios të kredive.

REFERENCAT

Agjencia e Statistikave të Kosovës, Rezultatet e anketës së fuqisë punëtore 2012 dhe 2013, qershor 2015, <https://ask.rks-gov.net/tregu-i-punes/publikimet>;

Banka Botërore, Bank nonperforming loans to total gross loans (%), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/FB.AST.NPER.ZS/countries>;

Banka Botërore, Deposit interest rate, qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/FR.INR.DPST/countries>;

Banka Botërore, Ease of doing business index, qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ>;

Banka Botërore, Inflation, consumer prices (annual %), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG/countries>;

Banka Botërore, Interest rate spread (lending rate minus deposit rate, %), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/FR.INR.LNDP/countries>;

Banka Botërore, GDP (current US), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD/countries>;

Banka Botërore, GDP growth (annual %), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries>;

Banka Botërore, GDP per capita (current US), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD/countries>;

Banka Botërore, Unemployment, total (% of total labor force), qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>;

Banka Botërore, Lending interest rate, qershor 2015, <http://data.worldbank.org/indicator/FR.INR.LEND/countries>;

PJESA II

LAJME NGA INDUSTRIA BANKARE QË SHËNUAN MUAJIN MAJ

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS MERR PJESË NË TAKIMIN E KOMISIONIT PARLAMENTAR PËR ZHVILLIM EKONOMIK, INFRASTRUKTURË, TREGTI DHE INDUSTRI

Shoqata e Bankave të Kosovës (SHBK) e përfaqësuar nga drejtori ekzekutiv z. Petrit Balija mori pjesë në një takim të përbashkët të Komisionit parlamentar për zhvillim ekonomik, infrastrukturë, tregti dhe industri dhe Komisionit parlamentar për Legjislacion, Mandate, Imunitete, me pjesëmarrje të Këshillit Gjyqësor të Kosovës dhe Odave Ekonomike, për të diskutuar lidhur me kontestet biznesore dhe mos-efikasitetin e gjykatave në zgjidhjen e rasteve të tyre. SHBK me anë të një shkrese zyrtare drejtuar paraprakisht Komisionit për zhvillim ekonomik, infrastrukturë, tregti dhe industri ka adresuar disa nga sfidat

me të cilat ballafaqohet industria bankare. Në lidhje me këtë takim, drejtori ekzekutiv i SHBK-së, z. Balija tha “Krahas shumë faktorëve të tjerë të riskut me të cilët ballafaqohet sistemi bankar në Kosovë, sistemi i drejtësisë paraqet një nga faktorët e rëndësishëm i cili e rritë ndjeshëm ambientin e riskut në të cilën vepron ky sektor. Sipas raportit për Të bërit biznes 2015, të Bankës Botërore, Kosova listohet në vendin 138 për zbatimin e kontratave nga gjithsej 189 vende në rang-listë dhe kjo duhet të ndryshojë në mënyrë që industria bankare mos të hasë në vështirësi në të ardhmen.” Komisionet parlamentare u zotuan se do të bëjnë gjithë çfarë është e mundur për të zgjedhur këto probleme në sistemin e drejtësisë të cilat janë identifikuar nga shoqatat e bizneseve dhe odat ekonomike. (Botapress, 6 maj 2015)

PUBLIKIMI PROMOVON EDUKIMIN FINANCIAR NË KOSOVË

Fondi Evropian për Evropë Juglindore për Lehtësim të Zhvillimit do të vazhdoj përkrahjen e tij për revistën “The Kosovo Banker” deri në fund të 2016. EFSE DF e ka përkrahur revistën “The Kosovo Banker” e cila është publikuar nga Shoqata e Bankave të Kosovës (SHBK) që nga 2013, përmes asistencës financiare si dhe ka dhënë kontributin e saj redaktues në ndërlidhje me projektet e EFSE DF-së në Kosovë. Revista shërben si një mjet i rëndësishëm e cila ofron informata të besueshme mbi zhvillimet aktuale në industrinë bankare për publikun e gjerë në Kosovë. “The Kosovo Banker” publikohet dy herë në vit dhe shtypet në 10,000 kopje për edicion në gjuhën shqipe dhe angleze dhe e cila shpërndahet përmes postës elektronike dhe gazetës ditore lokale “Koha Ditore”. Aktualisht është revista e vetme e kësaj natyre në Kosovë. Përveç kësaj, EFSE DF do të siguroj fonde

për një vit për “Periodikun Bankar”, një pasqyrë mujore mbi indikatorët kryesorë të sektorit financiar e cila ka filluar të publikohet tash së fundmi nga SHBK. Çdo muaj, publikimi trajton çështje specifike të sistemit financiar që ka për fokus kryesor sektorin bankar në Kosovë. “Duke pasur parasysh se edukimi financiar bën pjesë të rëndësishme në kuadër të agjendës mbi Përgjegjësinë Financiare, ne e vlerësojmë shumë këtë bashkëpunim/partneritet”, theksoj Markus Aschendorf, Udhëheqës i Komitetit të EFSE DF-së. “SHBK është dëshmuar si një partner i rëndësishëm në përmirësimin e nivelit të edukimit financiar në Kosovë”. “Industria bankare në Kosovë është e prirur për të promovuar edukimin financiar ndërmjet konsumatorëve të saj si dhe me publikun e gjerë. Ky është projekti i parë i kësaj natyre dhe sigurisht se do të luaj një rol të rëndësishëm në përmirësimin e edukimit financiar në Kosovë. Shpresojmë se në të ardhmen do të ketë edhe projekte të tjera të ngjashme në të cilat ne do të mund të bashkëpunojmë me organizatat e tjera lokale dhe ndërkombëtare për ta shtyrë më përpara këtë kauzë”, shtoj Petrit Balija, Drejtor Ekzekutiv i SHBK-së. (Agjencia e Lajmeve Ekonomia, 18 maj 2015)

PERFORMANCA DHE SFIDAT E SEKTORIT BANKAR U PREZANTUAN NË KONFERENCËN 'AKTIVIZIMI I BURIMEVE TË RRRITJES EKONOMIKE NË KOSOVË'

Shoqata e Bankave të Kosovës e përfaqësuar nga kryetari i Bordit të drejtorëve z. Robert Wright mori pjesë në sesionin e parë të konferencës 'Aktivizimi i Burimeve të Rritjes Ekonomike në Kosovë'. Sesioni i parë trajtonte temën 'Investimi për rritje-Mjedisi biznesor dhe kufizimet e tij', ku në mesin e panelistëve të cilët vinin nga institucione të ndryshme si Ministria e Financave, Banka Botërore, Institute dhe universitete të ndryshme, z. Wright dha një prezantim mbi performancën dhe sfidat e industrisë bankare në Kosovë. Ndër të tjera në prezentimin e tij z. Wright përmendi një ndër sfidat më të theksuara të sektorit bankar, por edhe të sektoreve tjera në Kosovë, e që është zbatimi i kontratave. Sipas vlerësimit të Bankës Botërore, Kosova radhitet në vendin e 138-të në raportin e të bërit biznes, sa i përket zbatimit të kontratave, duke qëndruar kështu dukshëm në pozitë më të dobët se vendet e rajonit, dhe duke pamundësuar zhvillime pozitive në ekonominë e Kosovës. Ndërsa, Drejtori Ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës z. Petrit Balija vlerëson se është shumë pozitive që të mbështetën këto platforma të debatit dhe dialogut për zhvillim ekonomik pasi që në këtë formë mund të identifikohen sfidat dhe mundësitë e zhvillimit të mëtutjeshëm ekonomik. Kjo konferencë është organizuar nga Instituti Riinvest me mbështetje të Shoqatës së Bankave të Kosovës si një ndër sponsorët kryesorë, me rastin e njëzet vjetorit të themelimit të këtij instituti. (Shoqata e Bankave të Kosovës, 18 maj 2015).

KRYETARI I PARLAMENTIT KRIJON ZYRE PËR BIZNESET NË KUVEND

Kryetari i Kuvendit të Kosovës Kadri Veseli ka bërë të ditur se ka vendosur që t'i jap komunitetit të biznesit një zyrë në Kuvendin e Kosovës në mënyrë që bizneset të kenë qasje më të mirë në hartimin dhe ndryshimin e ligjeve për ekonominë. Veseli e ka bërë këtë të ditur gjatë konferencës së organizuar nga Oda Ekonomike e Kosovës me temë "Dialogu dhe partneriteti me komunitetin e Biznesit në hartimin e Legjislacionit". Veseli tha me këtë rast se këtë vendim po e merr me qëllim që të hartohen ligje sa më të mira të cilat do ta shtyjnë përpara zhvillimin ekonomik. "Kam marrë një vendim për krijimin e zyrës suaj në Kuvend në mënyrë që të keni qasje më të afërt me deputetët në hartimin e legjislacionit për ekonominë" ka thënë Veseli. Ai ka shtuar se këtë vendim e ka marrë për dy arsye të rëndësishme që janë bërja e ligjeve sa më të mira për zhvillimin ekonomik përmes këshillave profesionale nga bizneset dhe për rritur mundësinë e shndërrimit të ideve inovative të ndërmarrësve në ligje sa më të mira për ekonominë. Drejtori ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës z. Balija ka falenderuar kryetarin Veseli për mundësinë e dhënë për këtë takim, si dhe për hapjen e zyrës përfaqësuese të bizneseve. Ai ka shtuar se industria bankare ballafaqohet me probleme të ngjashme si bizneset e tjera në Kosovë, ku kontratat nuk gjejnë zbatim, ku informaliteti është i lartë dhe ku sistemi gjyqësor është i ngulfatur me lëndë të pazgjidhura. Përfaqësuesit e bizneseve të pranishme në këtë konferencë e vlerësuan si shumë të rëndësishëm vendimin e kryetarit Veseli duke thënë se kjo iniciativë është tepër e rëndësishme për zhvillimin e bizneseve dhe në përgjithësi të ekonomisë kosovare. (Zëri, Kosova Sot, 21 maj 2015).

DËNOHEN HAKERËT BULLGARË PËR VJEDHJE NË BANKOMATËT E PRISHTINËS

Dy shtetasit bullgarë Aleksandër Gradev dhe Bogdan Haxhiev të akuzuar për keqpërdorim të kartelave bankare në disa bankomatë në Prishtinë, Mitrovicë dhe Fushë-Kosovë u dënuan me burgim unik prej 2 vjetësh secili. Përveç këtij dënimi, ata u obliguan nga gjykata që në mënyrë proporcionale t'u kompensojnë dëmin prej 18 mijë, përkatësisht, 150 eurove dy bankave komerciale në Kosovë. Prokuroria Themelore në Prishtinë kundër këtyre dy shtetasve bullgarë ngriti aktakuzë më 12 mars 2015, duke i akuzuar se në mënyrë të paautorizuar gjatë muajit dhjetor të vitit 2014 deri më 21 janar 2015 kanë vendosur pajisje për kopjimin e të dhënave bankare të kartelave në disa bankomatë. Sipas prokurorisë, dy bullgarët krijuan

kartela false nga të dhënat e klientëve të kopjuara nëpër bankomatë, duke shkaktuar dëm prej 18 mijë eurosh. (Kallxo.com, 22 maj 2015).

BIEN NORMAT E INTERESIT

Normat e interesit të kredive kanë arritur nivelin më të ultë që nga periudha e pasluftës, mesatarisht janë 9.3 për qind. Por edhe normat e interesit në depozita kanë rënë ndjeshëm krahasuar me vitet paraprake. Drejtori i shoqatës së bankave, Petrit Balijski thotë se ky trend do të vazhdojë. Sektori bankar i Kosovës edhe më tej luan rol të rëndësishëm për ekonominë vendore. Kreditimi i cili kishte ngecur gjatë viteve 2013 dhe 2012, tashmë ka filluar të shënojë rritje. Vitin e kaluar kreditë arritën vlerën rreth 1.9 miliardë euro, me një ngritje prej 4.2 për qind në krahasim me vitin 2013. Në mënyrë të ngjashme depozitat shënuan një rritje prej 3.6 për qind, duke arritur vlerën prej 2.5 miliardë euro. Ndërkohë, ka vazhduar edhe rënia e interesit si të kredive, ashtu edhe të depozitave, thotë për radio Kosovën drejtori i shoqatës së Bankave të Kosovës, Petrit Balijski. “Në fund të vitit 2014 dhe fillim të vitit 2015 për herë të parë kemi vërejt normat njëshifrore të interesit në kredi, ku norma mesatare për kredi ka rënë nën 9.3 për qind. Njëkohësisht vërejmë edhe rënie të normës së interesit për depozita në një nivel më të ultë sesa më herët. Kjo është si rezultat i shtimit të likuiditetit më të lartë të bankave”, thotë ai. Balijski thotë se ky trend i rënies së interesave si në kredi po ashtu edhe në depozita do të vazhdojë. Nga ana tjetër, drejtori i Institutit GAP, Agron Demi vlerëson pozitivisht uljen e normave të interesit në kredi, por thekson se për disa kategori janë ende të larta. (Ekonomiksi, 12 maj 2015)

FONDI DO TË LEHTËSOJË QASJEN NË FINANCA PËR BIZNESET

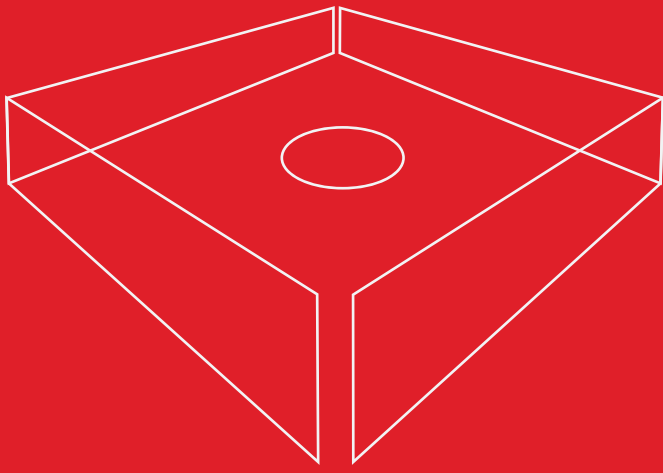

Fondi për Investim dhe Punësim, pritet të përmirësojë qasjen në financa me kushte të volitshme për sipërmarrësit e rinj, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, si dhe korporatat. Kryeministri i Kosovës Isa Mustafa, gjatë një konference ditë më parë, ka paralajmëruar se ky fond, përveç tjerash, do t'iu ofrojë bizneseve fillestare qasje në financa, kredi më të lira për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe korporatat që synojnë t'i zgjerojnë bizneset e tyre. Bizneset në Kosovë, të cilat vazhdimisht janë ankuar për norma të larta të interesit dhe qasje të kufizuar në financa, thonë se kjo do të ndihmojë shumë zhvillimin e tyre dhe, njëkohësisht, zhvillimin ekonomik të vendit. Shuma e përgjithshme e kredive që qytetarët kanë në bankat komerciale ka arritur në 1.85 miliard euro, kreditë për ndërmarrje vazhdojnë të kenë përqindjen më të lartë, pasuar nga kreditë për ekonomitë familjare. Ekspertët e fushës së ekonomisë vazhdimisht iu kanë bërë thirrje autoriteteve kompetente që të shqyrtojnë mundësitë që bizneseve t'iu krijojnë qasje më të mirë në financa, derisa nga bankat komerciale kishin kërkuar uljen e interesit në kredi. (Radio Evropa e Lirë, 12 maj 2015)

PUBLIKIMET E SHOQATËS SË BANKAVE TË KOSOVËS

“Periodiku Bankar” është botim mujor i Shoqatës së Bankave të Kosovës duke filluar me publikimin e parë në muajin janar të vitit 2014. Publikimet mujore përmbajnë të dhëna dhe vlerësime të përgjithshme mbi sistemin financiar në Kosovë. Çdo publikim mujor trajton çështje të caktuara të sistemit financiar që për vëmendje kryesore ka sektorin bankar në Kosovë.
www.bankassoc-kos.com.

Qendra për Trajnime Bankare

TRAJNIMET E PLANIFIKUARA PËR VITIN 2015:

Menaxhimi i Mjeteve dhe Detyrimeve | 19 – 21 Janar

Produktet Bazike Bankare | 26 – 28 Janar

Trajnimi i Trajnerëve – Projekti për Edukim Financiar
23 – 24 Shkurt

Trajnimi i Këshilltarëve – Projekti për Edukim Financiar
25 – 27 Shkurt

Menaxhimi i Projekteve | 16 – 18 Mars

Taktikat e Avancuara për Negociim | 29 – 31 Mars

Certifikimi EFCB

Përmirësimi i Shërbimit, Komunikimit dhe Shitjes | Maj

Auditimi dhe Kontrolli i Brendshëm | 18 – 20 Maj

Menaxhimi i Risqeve Teknologjike

Shërbimi i Klientëve në Media Sociale

Biznesi Dokumentar – Letër Kreditë dhe Garancionet

Financimi i Projekteve

Për më shumë informata rreth regjistrimit apo programit, kontaktoni Qendrën për Trajnime Bankare në Shoqatën e Bankave të Kosovës.

038 246 171

kbtraining@bankassoc-kos.com

www.bankassoc-kos.com

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

Design: Mithat Sejdiu